

a *Prologus*, melyben egy furcsa portrét rajzol valakiről, imígyen :

*Fiú volt, vagy lány? — Nem fontos.
Valaki volt. Okos, hiú,
kalandéhes és kalandvágyó . . .
Magával és mással is játszó.
Órát, napot álmosan élő,
ébren alvó, sokat henyélő,
szürke, lompos, igénytelen,
türelmellen és szemtelen.*

— — — — —
*Mikor a naplopástól kábult,
a csillagokba belebámult.
A cukrot felcserélte sóval
s kacérkodott a sarlós holddal.*
— — — — —

A *Prologus* arcképe bontódik fel a kötet további verseiben, mint ahogyan a prizmán széttörik a sugár. Így lesz a kötet vallomássá, az élő Hegedű muzsikája a halott Költő emberi sorsfutásának fontos dokumentum-darabja, adalék egy lángész életének teljességéhez. *Németh Antal.*

Körömdi Ferenc : A budapesti kaland. Regény. Pantheon-kiadás. 1932. — Ez a regény hűséges jelzőeszköze az irodalmi közizlés és az ú. n. irodalmi igények «színképében» beállott mélyreható eltolódásoknak. Mert Kádár Antal, jelmezeitől megcsupaszítva, voltaképp nem egyéb, mint : Monte-Christo. A regény folyamán semmivel sem férközünk közelebb hozzá, mint ifjúságunk elbűvölő grófjához. Alakja, embersége, lelke örök titok marad. Külső események, véletlenek és idegen emberek — de főként : nők — sodorják mind távolabb attól a pesti kávéházától, ahol «hajdani iskolatársai savanyodnak és vesézik» egymást. Megtudjuk, hogy egy Kádár Antal nevű fiatalember hazavetődik a frontról, átevic-kél a forradalmakon, szerencsésen megmenekül az oláh határőrök golyójától s végül elhatározza : építész lesz. A Műegyetemről azonban — anélkül, hogy sejtené, miért — kipo-

fozzák «fehér» diáktársai. Ez a pofozás jelentős fordulat a sorsában. Ezzel a pesti pofonnal és egy ápolónő szerelmének emlékével Bécsbe vándorol, mint annyian mások. Bécsben tanulmányokat folytat, de úgy tetszik, inkább mellékesen. Az architektúra, minden látszat szerint, meglehetősen felületesen érdekli. Ideje és lelke javát új barátainak és barátnőinek adja. «Alkalomszerűleg» kikerül Londonba, ott reked, teljesen lezüllik, már szolgálgegyen egy obskurus magyar korcsmában, amikor váratlanul . . . Fordulat ! Megint nő, újabb nő, de ez már jelentékeny. Valóságos monte-christói kincsébánya : egy gazdag angol-afrikai építész magyar származású özvegye, Mrs. Myers. Szerelem. Házasság. És Kádár Antalból A. T. Cadar, port-elisabethi milliomos lesz. Évek múlnak. Európában gazdasági válság. Az inflációs dáridó komor böjtje! S ebbe a szomorú, szennyes szegénységbe, ebbe a «pleite»-re csúszott, rikítóan üres keleti Párisba egyszer csak hazaérkezik a hajdan elpofozott «kisfiú». Úgy jön, mint egy fejedelem. Mint Molnár *Éhes város*-ának hőse. Mint Monte-Christo. S ez a barnára sült, kenderszőke ember, ez az A. T. Cadar, aki elképzelhetetlen karriért és mérhetetlen vagyont jelképez s akit az éhes pesti sakálkák üvöltő hordája táncol körül, ez a tündöklő szerencsefia majdnem elbukik a pesti aszfalton. Úgy csúszik meg egy eldobott narancshéjban, egy semmi-ben. Ez a «semmi» egy leány. Joli. Nem is szép, de vöröshajú és emlékeztet valakire. S a nagy karriér már megtántorodott, már zuhan, már vége . . . De A. T. Cadart ezúttal sem hagyja el káprázatos szerencséje. Megmenekül. És másodszor is elrobbog Budapestről. Ez a regény gerince.

Nem hisszük azonban, hogy Körömdinek az lett volna a célja, hogy Kádár «neoromantikus» pályafutását élénk ívelje. Ezt, úgy véljük, a szerző se iparkodik túlságosan elhitetni. Kádár

Antal fikció. Fantóm. A karriérje is «mese». Talán legközelebb járunk az igazsághoz, ha Kádár «személyét» és «pályafutását» ahhoz a bizonyos fonálhoz hasonlítjuk, mely a telített oldatba hull: ennek a fonálnak a rostjaiba hirtelen kristálytömegek kapaszkodnak. Az oldatban néma, rejtélyes kavargás buzog. A ködös káoszról formátáható molekulák robognak elő egyre-másra. A jegecek egész szövevénye borítja már a fonalat, csodálatos figurák, a fény izzásában égve: a kelemenandorok, a zátonyok, a szendék, a weiszek, a suhajdák, a wavrinczek, a paulok, a wirthek, a rosettek, a kathek, a tillyk, a jolík. Ki látja már a fonalat ebben a bonyolult, tündöklő kristályrendszerben? Az «oldat» titkos játéka érdekel: a frontról gördülő halálvonatok, a forradalom, a megszállások réme, a pesti kispolgár szörnyű vergődései, a bécsi láz, az új ifjúság, ezek a koravén Wedekind-gyermekek, a pajtásházastársak, a sivár tragédiák. A ma.

Nem Kádár-Cadar ennek a regénynek a hőse, hanem Kelemen Andor. Vagy még inkább: a kelemenandorok. És a paulok. És a savanykás szagú pesti bérlakások elnyűtt lakói, akiknek ez a Kádár-«fantázia» film az «elképzelt, megálmódott «csodálatos életről». Ennek a csillogó film-délibábnak a kergetésében hajszolják magukat halálra ezek a furcsa, okosan-lángoló, szomorú emberek.

S amennyire elnagyolta Kádárt, éppoly mesterien ábrázolja «mellékfiguráit» az író. Egy-egy mozdulatukkal vagy szavukkal szinte kísértetiesen meglevenednek. Az «öreg» diákok némely alakja: Paul, ez a morbid homunkulusz; Feuerstein, a lobogó rabbinövendék; G. Buhr, a fanatikus anarchista; Tilly apja, ez a rajongó, lány zsidó; Macus, a droguistaleány; a papirosból uzsonnázó, gyomorhajos «vezérigazgató» úr; Joli, a vöröshajú «csalétek»; Ágota, az anyáskodó ápoló-

nő: elsorolni is sok volna mindet. Egész galéria ez: imponáló teremtőkészség szülöttei. Egyike-másika csak pillanatra mutatja arcát. De ez az arc emberi arc. Élő és vonagló. Körmendi nemcsak stereoszkóposan lát, de stereoszkóposan vetíti is elének a figuráit. Rajtuk van multjuk, tragédiájuk, titkos gondolataik expressziója.

Kétségtelen, a regénynek nem minden része egyforma értékű. Az is bizonyos, imitt-amott a művészi elhitetésben is akadnak szakadékok. De a lendület, mellyel az író röpit, átsegít ezeken a zökkenőkön. Némely szakasza az írói ösztön és tudatosság lehető legszerencsésebb házasságából származik. Paul öngyilkosságának leírása keresetlen mélységével megdöbbentő kép.

Egészen: egyszerű, kissé fanyarkás nyelvvel, tág horizontjaival szinte raffinált mesebogarásával mindvégig lenyűgöz bennünket a regény. Ha Dickens társaságában postakocsin véljük magunkat: Körmendi hatalmas túraautót zúgat velünk. Ez a második veszélyesebb. Néha megborzonjunk, néha szédülünk. De ha kiszállunk, nagyot lélekezünk: jó volt. Mégis csak jó volt. Jó, becsületes, nagyon tehetséges írói munka ez a «Kádár-fantázia».

Szakáts László.

Theológiai Tanulmányok. (A pápai református főiskola négyszázéves jubileumi ünnepére írták és kiadták a pápai református theológiai akadémia tanárai. 1931.) — Pápa ősi főiskolája az ősszel ülte megalapítása négyszázéves ünnepét fényes külsőségek közt, országunk kormányzójának is részvételével. A főiskola professzorai ezzel a hatalmas kötettel vettek részt az ünneplésben, hódoltak az Alma Maternek. Őt terjedelmes értekezés gyűjteménye a kötet és nagy nyeresége a magyar tudományos irodalomnak. Érdekes, látszólag véletlen, minden esetre szándéktalan, de napjaink érdeklődési irányára felette